

SPECIAAL ONDERWIJS

Inhoud

1. Woord vooraf
1. Schoolprestatie - welbevinden
2. Drie wegen, één doel
- 3 De school - gescheiden ouders
4. De school - gescheiden ouders
5. Alleenstaande ouders
6. Studiedag voor scholen
6. Geen onbescheiden vraag
6. Vragen van leerkrachten

www.eennieuwgezin.be

contact

eennieuwgezin@telenet.be

WOORD VOORAF

Niet alleen het logo is nieuw, je merkt het ook aan de betiteling van dit bulletin: 5 A. Het is inderdaad de vijfde jaargang, maar met de A willen we duidelijke een andere weg op.

Gedurende meer dan een jaar hebben wij in ons bulletin, dat gericht is op nieuw samengestelde gezinnen, bemiddelaars en therapeuten, in belangrijke mate aandacht gehad voor het onderwijs.

We ondervonden dat dit nuttig was en van beide kanten gewaardeerd werd. Deze lijn aanhouden zou ons van onze hoofdtaak kunnen verwijderen. Ouders en plusouders zouden het gevoel kunnen krijgen dat, wat hen specifiek aanbelangt, te weinig aan bod komt. Voldoen we aan hun vraag dan wordt

het bulletin wellicht minder interessant voor de scholen.

Daarom beslisten we de twee te scheiden. Vijf nummers per jaar voor de eerste groep zoals in het verleden, twee nummers per jaar die uitsluitend over het onderwijs gaan.

We zijn overtuigd dat we op die manier zowel onze leden als het onderwijs een dienst bewijzen. Met twee nummers per jaar kunnen we je maximale informatie bezorgen en toch maar een paar keren je aandacht vragen. Een win-win situatie dus.

En voor wie graag de algemene informatie van het bulletin verder ontvangt volstaat een eenvoudig berichtje. Schrijf ons gerust wat je van deze vernieuwing vindt, wij houden graag rekening met jouw mening.

Schoolprestaties en welbevinden

Een leerkracht: 'Tijdens een vergadering met collega's bleek dat we allemaal zien dat veel kinderen uit stiefgezinnen kampen met problemen. Toen we ons afvroegen wat we daarmee doen, bleek dat we schroom hadden om signalen op te pakken omdat het de privésfeer betreft. Het gaat toch over iets waar we niets mee te maken hebben?'

Toch wringt het. Toen we verder spraken bleek dat we eigenlijk heel weinig weten over de specifieke kenmerken van een stiefgezin. Waar hebben onze leerlingen mee te maken als ze een plusvader of een plusmoeder hebben?'

Een begin van een antwoord : vergelijken we even het welbevinden van een kind met zijn gezinssituatie:

Kinderen uit:	Gemiddelde schoolprestaties	gemiddeld welbevinden
Kerngezinnen	7,3	8,2
Stiefgezinnen	6,6	7,8
Eenoudergezinnen	6,4	7,7
Co-oudergezinnen	6,9	7,9
Verweduwd gezinnen	6,7	7,6

Bron: Scholieren & Gezinnen, 2011

Drie wegen, één doel: het kind niet langer kind van de rekening !

Er was een tijd dat huwen belangrijk was. Nu, zoveel later is het huwelijk veeleer een symbolisch evenement geworden waar meer en meer een eigen invulling aan gegeven wordt.

Bovendien kiest meer dan de helft van de partners ervoor om gewoon samen te wonen. Voegen wij daarbij dat gevreesd wordt dat de helft van de huwelijken en samenwonenden op een scheiding zal uitlopen dan is er van het gezin als hoeksteen geen sprake meer.

De hoogste tijd dus om naar een ander cement op zoek te gaan. En dat cement bestaat: het heet ouderschap.

Precies dat ouderschap komt bij scheiding het meest onder druk te staan. Ouders worden dan gedomineerd door passie en emotie en zijn zelden in staat om sereen over het echte belang van hun kind te beslissen.

Daardoor betalen hun kinderen vaak de rekening. Om dat te vermijden is het noodzakelijk dat de band tussen elke individuele ouder en zijn kind, van bij de geboorte wordt aangehaald en erkend. Hoe lossen de band tussen de partners, hoe steviger de band tussen ouder en kind moet aangespannen worden.

De kinderen maken immers dat er na de scheiding nog contacten zullen zijn, levenslang. Als bij elk contact ruzie dreigt dan kom je in een vicieuze cirkel terecht met alleen maar verliezers

De grootste verliezers zijn dan de kinderen. Dat hun ouders ruzie maken tijdens hun huwelijk kunnen ze soms nog begrijpen. Dat dit na een scheiding verder gaat, en dikwijls over hen of geld gaat, begrijpen ze niet.

HOE VERSTEVIGEN WE DE BAND TUSSEN OUDER EN KIND?

Deze band verstevigen bij een scheiding bij middel van een ouderschapsplan, is positief. Maar de omstandigheden om dat dan te doen zijn ongunstig. De ouders zitten in een negatieve spiraal gedomineerd door emoties, terwijl ze rationele beslissingen moeten nemen voor de kinderen.

Dit ouderschapsplan heeft slechts kans om te slagen als het voorafgegaan wordt door een sterke bewustwording en intentieverklaring tijdens een positieve periode van de relatie. De geboorte van het kind is meestal de meest bijzondere positieve fase.

Door de devaluatie van het huwelijk is dit hét moment waarop de ouders de verantwoordelijkheden die ze opnemen door de verwekking van een kind, kunnen bevestigen ten overstaan van de gemeenschap.

Dit gebeurt best in de vorm van een ouderschapsverbintenis.

Deze verbintenis is bedoeld voor al wie vader of moeder wordt maar voorziet ook dat, als het fout gaat, zij hun verantwoordelijkheden onverminderd zullen verder zetten

Komt er nadien een nieuw samengesteld gezin aan te pas dan zijn wij van oordeel dat **een plusouderschapsplan** het sluitstuk dient te vormen.

HOE REALISEREN WE DIT PROJECT?

We willen de publieke opinie rond dit voorstel voor het eerst sensibiliseren door op 2 mei een eerste 'officieuze' ouderschapsverbintenis te laten plaatsvinden.

Daaropvolgend zullen wij in België en in Nederland zoveel mogelijk deskundigen en anderen achter ons project trachten te verenigen. De eerste contacten die we daartoe legden zijn meer dan veelbelovend.

Uiteindelijk willen we in het najaar of ten laatste in het voorjaar 2015 een studiedag realiseren met als thema ' **Hoe kunnen negatieve gevolgen voor de kinderen wiens ouders scheiden voorkomen worden?**'

Uiteraard zijn op deze vraag meerdere antwoorden mogelijk. De universiteit van Antwerpen deed al onderzoek en gaf een aantal aanwijzingen.

Uitgaande van deze aanwijzingen zullen wij ons plan samen met onze Nederlandse collega's voorstellen en verdedigen. Niet alleen de kinderen maar ook de nieuwe gezinnen zullen er wel bij varen.

Jos Willems

Een kind dat zich thuis goed voelt, voelt zich ook op school beter en komt tot betere resultaten.

Dit project kan bij een groot aantal kinderen de nadelige gevolgen van de scheiding van hun ouders beperken en hen beter doen functioneren

Steeds vaker hebben scholen te maken met gescheiden ouders.

De communicatie tussen de ouders onderling verandert door een scheiding en daarmee verandert ook de communicatie tussen de school en de afzonderlijke ouders. Dit brengt vragen met zich mee over de manier waarop je hier als school het beste mee om kunt gaan.

In dit en de volgende nummers van dit bulletin bespreekt J.van Loo deze problematiek.

De school is een belangrijke plek voor kinderen; ze biedt hen veiligheid en structuur waar die thuis voor korte of langere termijn ontbreekt.

Leerkrachten begeleiden kinderen en jongeren dagelijks in hun groep, en kunnen helpen om te gaan met het verlies die de scheiding met zich mee kan brengen.

Leerkrachten zijn het eerste aanspreekpunt voor ouders en staan daarmee soms voor lastige situaties. Zij hebben de steun van collega's en de schoolleiding nodig, zowel in emotionele zin als in praktische begeleiding. De schoolleiding speelt een belangrijke rol bij het ontwikkelen van een visie en beleid hierover. Zowel leidinggevend als leerkrachten geven regelmatig aan dat zij zich soms ongemakkelijk voelen in de omgang met gescheiden ouders.

Als leidinggevende of als leerkracht is het echt niet nodig dat je op de hoogte bent van alle ontwikkelingen in de scheidingsprocedure, maar het is wel handig als je niet meegaat in misverstanden zoals de gedachte dat kinderen vanaf 12 jaar zouden mogen 'kiezen' bij welke ouder ze mogen wonen.

Weten wat de rechten en plichten zijn van kinderen, ouders en de school helpt de schoolleiding om visie en beleid te formuleren.

Knelpunten bij de ouders

Het voornaamste knelpunt bij de ouders is beslist de informatievoorziening die uitsluitend gaat naar de ouder die in het schoolsysteem ingeschreven staat. Hierdoor loopt de andere ouder informatie

mis.

Daardoor krijgt die ouder

- geen informatie over de school (schoolkrant, ...)
- geen informatie over extra vrije dagen, ouderavonden, e.a.
- geen rapporten
- geen uitnodiging voor ouderavonden
- geen telefoonoproep als er problemen zijn

Het contact dat de ouders hierover hebben met de scholen verloopt heel wisselend. Sommige scholen zijn welwillend, hebben begrip voor de situatie en maken aanpassingen in hun systeem om in het vervolg beide ouders te informeren.

Er zijn ook scholen die minder positief reageren en aangeven dat de informatieverstrekking via het hoofdadres van het kind gaat of dat het opnemen van meerdere adressen binnen het administratiesysteem niet kan.

Wat in de meeste gevallen wel duidelijk wordt, is dat de school een actieve houding van de ouder verwacht.

Daardoor geeft men aan dat de verantwoordelijkheid om op de hoogte te zijn van de schoolgang van het kind, bij de ouder zelf ligt.

De valkuilen binnen de school

Voor iedere medewerker in de school, ongeacht zijn functie, zijn er valkuilen die de communicatie met gescheiden ouders kunnen vertroebelen:

*Het is belangrijk tegenvallende of terugvallende schoolprestaties te kunnen duiden en concentratie- of gedragsproblemen te herkennen als mogelijke reactiepatronen op een scheidings situatie.

Moeilijkheden terugbrengen tot dit ene feit, het uit elkaar gaan van de ouders, is niet constructief. Ouders zijn dan schuldig en de kinderen de dupe. Deze manier van denken betekent dat men het kerngezin als norm beschouwt, de enige veilige haven voor de kinderen. Niet alleen de scheiding van de ouders heeft invloed op de kinderen, ook andere factoren beïnvloeden hun ontwikkeling.

* Ouders zoeken steun en erkenning, zij kunnen deze ook zoeken in de school en daardoor een medewerker tot medestander proberen te maken in de strijd tussen ex-partners. Als het contact vooral langs één van hen verliep kan de beïnvloeding (te) groot worden.

Er kan een vertrouwelijke sfeer ontstaan tussen de ene ouder (vaak de moeder) en een leerkracht (vaak een vrouw) die een drempel op kan werpen voor het contact met de andere ouder.

Zelfs zijn er ouders die de leerkracht uitspraken willen ontlokken over negatieve gevolgen van het bezoek van de ex-partner

*Persoonlijke ervaring met eigen echtscheidingsverleden (als kind van gescheiden ouders of als gescheiden ouders) kan het professionele oordeelsvermogen in de weg staan. De eigen ervaring kleurt dan het denken over de situatie van de leerling en van de gescheiden ouders.

* Ouders horen soms liever niet dat het niet zo goed gaat met hun kind, dit versterkt hun schuldgevoel. Ze geven dan liever de schuld aan de school. De valkuil is dan dat de school in de verdediging gaat tegen de klacht van de ouders.

Beter kan ze oplossingsgericht met de ouder(s) kijken naar wat er voor het kind noidg is om positief te ontwikkelen.

Wat is het beleid van je school?

Algemene beleidsafspraken zijn essentieel

als basis voor het handelen in specifieke omstandigheden. Beleidsuitgangspunten moeten schoolspecifiek zijn en goed passen bij de aard en cultuur van de school. Zo kan de school tot verschillende beleidskeuzes komen:

Mee bewegen met de wensen van de ouders

Men kan de ouders de mogelijkheid bieden om schriftelijke informatie dubbel aan de kinderen mee te geven. Daarnaast is de informatie op internet toegankelijk. Ook het rapport wordt op verzoek in kopie meegegeven. Zelfs kan men bereid zijn evaluatiegesprekken afzonderlijk met de twee ouders te voeren. Meestal krijgt men positieve reacties op deze flexibele instelling.

Of de school kan haar grenzen stellen

Zij roepen de gescheiden ouders samen op naar de evaluatiegesprekken. Ze beschouwen het als de verantwoordelijkheid van de ouders om tijdens die gesprekken hun ruzies opzij te leggen. Als argument kan gelden: we hebben teveel kinderen van gescheiden ouders zodat het ons teveel tijd zou kosten.

Tips om in de school te bespreken:

- **Wat is onze visie op de communicatie met gescheiden ouders?**
- **Komen we zoveel mogelijk aan hun individuele wensen of stellen we als school een norm?**

Waar de school ook voor kiest, in beide gevallen is het beleid in overeenstemming met de wettelijke verplichting informatie te geven aan beide ouders.

In het volgende nummer

In het volgende nummer (5. B) van ons bulletin (in het najaar) sluiten we dit onderwerp af met het beantwoorden van twee vragen : 1. Een scheidingsprotocol? 2. Hoe blijf je als school onpartijdig?

Alleenstaande ouders: opvoeding en de school

Alleenstaande ouders hebben twee keer zoveel taken als ouders die samen de opvoeding van hun kinderen verzorgen.

Een van de gevolgen hiervan is dat de alleenstaande ouder de kinderen vaak wat vrijer laat. Zo zijn de regels rond TV kijken, bedtijden of huiswerk maken vaak wat losser.

De alleenstaande ouder is vaker niet thuis en moet de kinderen alleen laten tot na het werk, tijdens het halen van boodschappen, of om één van de kinderen ergens heen te brengen.

Het kind moet de regels dan alleen nakomen en de verleiding om dan even te telefoneren of te chatten is wel heel groot.

Wanneer kinderen dikwijls alleen thuis zijn, zijn alleenstaande ouders ook toleranter wat betreft uitgaan of bij een vriendje overnachten. Soms is dit ook voor de ouders gemakkelijker.

Kinderen van gescheiden ouders die thuis veel conflicten hebben meegeeft, presteren op school dikwijls minder. Als de

ruzies na de scheiding aanhouden is dit voor de kinderen meestal alleen maar erger. Zij snappen niet waarom er dan nog ruzie is, die dan nog dikwijls over henzelf gaat.

Het gedrag van eenouderkinderen kan op school vaak wat drukker zijn, vooral bij jongens.

Leraren ervaren dikwijls dat eenouderkinderen zich minder gemakkelijk 'de les laten lezen'. In een uitgebreid onderzoek (Bosman, 1993), is aangetoond dat het minder strenge gezinsklimaat vooral verantwoordelijk is voor het gedrag van eenouderkinderen.

Daarbij hebben deze kinderen vaak minder financiële middelen omdat de alleenstaande ouder dikwijls moet rondkomen met een heel klein budget.

Daardoor raken ze makkelijker in de problemen om deel te kunnen nemen aan sport, muzieklessen of zelfs het kopen van boeken of het gebruik maken van trein of auto.

Als de financiële mogelijkheden vergeleken met familieleden of vrienden zichtbaar minder zijn dan kan dit een verminderd contact met het eigen sociale netwerk tot gevolg hebben.

Het lijkt erop dat een minder gunstige financiële situatie ook gevolgen heeft om volop mee te doen in de samenleving en op het gebied van de vrije tijd.

Het is duidelijk dat deze problemen meer verwijzen naar de benarde financiële situatie dan naar de structuur van het eenoudergezin.

Kinderen uit deze gezinnen krijgen al op jonge leeftijd veel te verwerken en zijn er soms minder goed aan toe dan kinderen in nieuw samengestelde gezinnen.

Uiteindelijk hebben ze ook nog te maken met een beeldvorming die niet altijd positief is. Dit negatieve verwachtingspatroon vanuit de omgeving versterkt het schuldgevoel van de ouder en zo komt de opvoeding onder druk.

Van de leerkracht mag een open houding verwacht worden: luisteren naar de problemen die de ouder ondervindt, duidelijk aangeven waar het kind in de klas niet goed functioneert en heel goed nagaan of het disfunctioneren voortvloeit uit de eenoudersituatie dan wel uit andere factoren.

Wie over ditzelfde thema of andere thema's meer wil weten:

In het boek '*Kinderen uit nieuwe gezinnen. Handboek voor school en begeleiding*'. Behandelen Corrie Haverkort en Ed Spruijt de contacten tussen school, ouders en stiefouders in diverse hoofdstukken en in relatie tot de verschillende niveau's van het onderwijs.

Met het boek als basis worden ook studiedagen georganiseerd in Nederland en Vlaanderen; (zie pagina 6)

STUDIEDAG VOOR SCHOLEN

Rondom het thema *Kinderen uit nieuwe gezinnen*, vond er in Nederland op donderdag 27 maart een praktische studiedag plaats voor leerkrachten en interne begeleiders, schoolpsychologen, pedagogen, mentoren, school, maatschappelijk werk etc. Met als titel:

SCHOOL EN HET NIEUWE GEZIN

- Tijdens deze studiedag werden de kenmerken van kinderen uit nieuwe gezinnen besproken, waar deze kinderen op school tegen aanlopen en wat de school voor deze leerlingen kan betekenen.
- Er werd ingegaan op de vraag hoe de school ouders en leerkrachten rondom dit onderwerp kan voorlichten door het ontwikkelen van een lezing, ouderavond of studiemiddag speciaal voor leerkrachten, interne begeleiders, klassenmentoren etc.
- Ook de hedendaagse transitie binnen het gezinsleven kwamen aan bod, cijfers en feiten m.b.t. scheiden en stiefgezinnen, communicatie met ouders van leerlingen uit nieuwe gezinnen, schoolbeleid m.b.t. nieuwe gezinnen en didactische werkvormen op basis- of middelbaar onderwijs.
- Tot slot werd ingegaan op de vraag hoe je als leerkracht om kunt gaan met ouders en stiefouders tijdens een ouderavond of een evaluatiegesprek. Waar loopt de leerkracht tegenaan en welke handvatten kan de leerkracht geboden worden? voor meer info: www.stiefplan.nl

De studiedag kan, op aanvraag, eveneens in Vlaanderen worden ingericht en is dan volledig aangepast aan de Vlaamse onderwijssituatie.

Het handboek voor school en begeleiding !

Geen onbescheiden vraag

“Bij het begin van elk nieuw schooljaar of bij nieuwe inschrijvingen vragen we telkens naar de gezinssituatie van de leerlingen. Dat komt een beetje onbescheiden over, maar dat is het niet.

Als school zorg je zo voor een opening, voor een signaal dat je daar rekening wil mee houden. Niet dat alle leerlingen met gescheiden ouders probleemleerlingen zijn, dat niet. Maar waar de scheiding moeilijk verloopt of de kinderen de speelbal of het losgeld worden, ervaren we veel leer- en gedragsproblemen.

Uit onwetendheid kan je trouwens heel wat domme dingen doen. Het past trouwens in ons totaalconcept van zorgverbreding: ieder kind moet krijgen waar het recht op heeft. En dat is goed onderwijs. In elke klas van onze school zitten minstens één of twee leerlingen met gescheiden ouders. Sommigen wonen al in een nieuw samengesteld gezin. Daar willen we respect voor opbrengen.

Dat staat trouwens met zoveel woorden in ons pedagogisch project. Dat geldt voor de leerlingen maar ook voor de leerkrachten. Wat je als leerkracht over scheiding of nieuwe gezinsvorm denkt, doet er niet toe. Het is het kind dat telt.

Aan het woord is Gaby, directeur in 'De eerste lijn' (Klasse)

Vragen van leerkrachten –

Beleid van de school.

- Wie nodig je uit voor een ouderavond als je weet dat een moeder niet tegelijk met de vader en zijn nieuwe vriendin wil komen?
- Wat doe je als leerkracht als je merkt dat een kind zich moeilijk kan concentreren omdat het thuis voortdurend ruzie heeft met zijn stiefvader?
- Met welke ouder bespreek je de leerresultaten en beslis je of of het kind misschien naar een andere richting of school moet?
- Hoe kun je in de les aandacht besteden aan nieuwe gezinsvormen zodat ieder kind in de klas zich erkend en gezien voelt?
- Waar trek je de grens tussen school en privé?
- Wat is het schoolbeleid tegenover het groeiend aantal kinderen uit nieuwe gezinnen?

Het beleid hieromtrent kan perfect passen bij de sfeer en identiteit van jouw school.